

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ

นักธรรมชั้นตรี - โท - เอก

พ.ศ. ๒๕๖๔

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

เลขที่ ๒๘๗ อาคารหอสมุดมหาจุฬาราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๔๓๐๐, ๐ ๒๖๒๙ ๐๙๖๑-๒ โทรสาร. ๐ ๒๖๒๙ ๒๑๔๒

Website : www.gongtham.net

Email : mgth.data@gmail.com

Line : @gongtham

เรื่อง ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก พ.ศ. ๒๕๖๔

พิมพ์ครั้งแรก : พฤษจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

จำนวน : ๒,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์ : สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

เลขที่ ๒๘๗ อาคารหอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๔๓๐๐, ๐ ๒๖๒๙ ๐๙๖๑-๒

โทรสาร. ๐-๒๖๒๙-๒๑๔๒

ที่ปรึกษา

สมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศวิหาร

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

ตรวจต้นฉบับและพิสูจน์อักษร :

พระเทพเจติยาจารย์ วัดโสมนัสวิหาร

พระราชสารสุธี วัดตรีทศเทพ

พระสุธีรัตนภรณ์ วัดสุทัศน์เทพวราราม

พระมงคลเมธาวัฒน์ วัดนรนาถสุนทริการาม

พิมพ์ / รูปเล่ม:

พระราชมงคลเมธี วัดสัมพันธวงศ์

พระครูพิพิธวรกิจจาทร วัดระฆังโฆสิตาราม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๙ หมู่ ๓ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๓-๓๓๕๑

คำปราศรัยแม่กองธรรมสนามหลวง
วันเปิดสอบธรรมสนามหลวง นักระรมชั้นตรี
พุทธศักราช ๒๕๖๔
วันศุกร์ ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

ท่านประธานอำนวยการ กรรมการกำกับห้องสอบ และนักเรียนผู้สอบ
ธรรมสนามหลวงทุกท่าน

มหาเถรสมาคม ซึ่งเจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน มีมติเห็นชอบ
ตามที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ให้กำหนดการสอบธรรมสนามหลวง
จำเพาะนักระรมชั้นตรีในวันนี้ ขออนุโมทนาคุณความดีของประธาน
อำนวยการ กรรมการกำกับห้องสอบ และผู้สนับสนุนทุกท่าน ที่ได้อุทิศสรรพ
กำลัง ปฏิบัติบริหารจัดการสอบดังเช่นทุกปี แม้ในยามที่เราทั้งหลายต่าง
เผชิญสถานการณ์โรคระบาด แต่ก็ยังสู้สุดสาหัสพยายามสนองภารธุระ
การคณะสงฆ์ ให้ลุล่วงไปตามภาวะได้อย่างน่าชื่นชม ในขณะเดียวกัน
ก็ขออนุโมนาน้ำใจนักเรียนผู้สอบธรรมสนามหลวงทุกท่าน ที่ชวนขว้าย
เอาใจใส่ ไม่ทอดทิ้งการเล่าเรียนพระธรรมวินัย อันเป็นหน้าที่ของบรรพชิตใน
พระพุทธศาสนาทุกรูป

การสอบธรรมสนามหลวงครั้งนี้ ประจวบโอกาสกษัตริย์ซึ่งพึงอนุสร เป็นพิเศษ ด้วยจัดขึ้นในศกแห่งการถวายมหาสมณสดุดี รำลึกถึงพระคุณูปการ ของเจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เนื่องใน วาระ ๑๐๐ ปี นับแต่วันสิ้นพระชนม์ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ อนุสนธิ การที่องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประกาศ ยกย่องพระองค์ให้ทรงเป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก

การจัดระเบียบและหลักสูตรการศึกษาพระธรรมวินัยสำหรับ นวกภิกษุ ให้สอดคล้องต้องสมัรวมตลอดถึงการเรียบเรียงตำราและอุปกรณ์ ในการเล่าเรียนดังที่ท่านได้อาศัยเป็นเครื่องบำรุงสติปัญญาอยู่ในบัดนี้ ล้วนมีเค้ามูลมาแต่พระวิจารณ์ปัญญาอันสุขุมคัมภีรภาพ แห่งเจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า พระองค์นั้นเป็นปฐม เพราะฉะนั้น การที่ท่านทุกรูป ได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท แล้วมีศรัทธาศึกษาอบรมตามหลักสูตรของ สนามหลวงแผนกธรรม จึงนับว่าท่านได้ร่วมฉลองพระกรุณาธิคุณ และถวาย มหาสมณสดุดีเป็นพิเศษกรณีนี้ ด้วยความกตัญญูกตเวทิต่อพระองค์ผู้ทรง เป็นต้นแห่งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้ด้วยอีกโสดหนึ่ง

พระธรรมวินัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นรัตนะ อันประณีตเลอค่าสูงสุด มีอาจหาอื่นใดเทียบเทียมได้ ไม่ว่าท่านจะดำรงตนอยู่ ในสมณเพศสืบไปตราบเท่าชีวิต หรือเท่าที่ตั้งใจจะดำรงอยู่เพียงช่วงเวลาระยะ หนึ่ง หากท่านได้รู้จักซาบซึ้งถึงพระธรรมคุณ ได้ตระหนักเห็นคุณค่า อันประเสริฐสุดของรัตนะดวงนี้ และสามารถพัฒนาวิธีอัญเชิญไปเทิดไว้เป็น ยอดมณีแห่งชีวิต ตราติดประจำดวงใจได้แล้วไม่ว่าท่านจะอยู่ในสถานภาพใด ท่านย่อมจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษาและการสอบธรรมครั้งนี้ โดยทั่วถึงกัน บรรดาทุกข์โทษภัยพิบัติหรืออุปสรรคทั้งปวงอันไม่พึงประสงค์ ย่อมอาจถูกปลิดปลงให้ดับสูญ หรือบรรเทาเบาบางลงไปได้ ก็ด้วยแก้ววิเศษ สารพัดนี้กันอันมีนามว่าพระธรรมรัตนะนี้เอง จึงขออาราธนาและเชิญชวนให้

ทุกท่านผู้รู้ธรรมได้ตั้งใจเรียนรู้ภูมิธรรมชั้นสูงยิ่งๆ ขึ้นไป โดยการเข้าศึกษานักธรรมชั้นโทและชั้นเอกต่อจนครบทุกหลักสูตร และขอจงช่วยกันเผยแผ่พระพุทธธรรม ที่ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนมาอย่างถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแล้ว ไปฉายแววประดับใจเพื่อนสหธรรมิก และพุทธศาสนิกชน ผู้ยังไม่มีโอกาสได้รู้ธรรมที่ถูกต้อง ให้ได้เห็นครรลองทางสว่างตามอย่างท่านต่อไป

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลสมบัติที่ท่านทั้งหลาย ได้สั่งสมมาด้วยดี โปรดอำนวยความสุขสวัสดิ์ และความเจริญงอกงามในพระสัทธรรมของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ทวียิ่งขึ้นสืบไป เทอญ.

(สมเด็จพระมหาธีรวงศ์)

แม่กองธรรมสนามหลวง

คำปราศรัยแม่กองธรรมสนามหลวง
วันเปิดสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมชั้นโทและเอก
พุทธศักราช ๒๕๖๔
วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ท่านประธานอำนวยการ กรรมการกำกับห้องสอบ และนักเรียนผู้สอบ
ธรรมสนามหลวงทุกท่าน

มหาเถรสมาคม ซึ่งเจ้าพระคุณ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน มีมติเห็นชอบตามที่ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงเสนอ ให้กำหนด การสอบธรรมสนามหลวง จำเพาะนักธรรมชั้นโทและชั้นเอกในวันนี้ ขออนุโมทนาคุณความดีของประธาน อำนวยการ กรรมการกำกับห้องสอบ และผู้สนับสนุนทุกท่าน ที่ได้อุทิศ สรรพกำลัง ปฏิบัติบริหารจัดการสอบดังเช่นทุกปี แม้นิยามที่เราทั้งหลาย ต่างเผชิญสถานการณ์โรคระบาด แต่ก็ยังสู้สุดสาหัสพยายามสนองภารธุระการ คณะสงฆ์ ให้ลุล่วงไปตามภาวะได้อย่างน่าชื่นชม ในขณะเดียวกัน ก็ขออนุโมทนา น้ำใจนักเรียนผู้สอบธรรมสนามหลวงทุกท่าน ที่ชวนชวายเอาใจใส่ ไม่ทอดทิ้งการ เล่าเรียนพระธรรมวินัย อันเป็นหน้าที่ของบรรพชิตในพระพุทธศาสนาทุกรูป

การสอบธรรมสนามหลวงคำรบนี้ ประจวบโอกาสกษัตริย์ สมัย ซึ่งพึง อนุสรเป็นพิเศษ ด้วยจัดขึ้นในศกแห่งการถวายมหาสมณสดุติรำลึกถึง พระคุณูปการของเจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิร-

ญาณวโรรส เนื่องในวาระ ๑๐๐ ปี นับแต่วันสิ้นพระชนม์ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ อนุสนธิการที่องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ประกาศยกย่องพระองค์ ให้ทรงเป็นบุคคลผู้มีผลงาน ดีเด่นระดับโลก

การจัดระเบียบและหลักสูตรการศึกษาพระธรรมวินัยสำหรับ พระภิกษุสามเณร ให้สอดคล้องต้องสมัยรวมตลอดถึงการเรียบเรียงตำรา และอุปกรณ์ในการเล่าเรียนดังที่ท่านได้อาศัยเป็นเครื่องบำรุงสติปัญญาอยู่ใน บัดนี้ ล้วนมีเค้ามูลมาแต่พระวิจารณ์ปัญญาอันสุขุมคัมภีรภาพ แห่งเจ้า พระคุณ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า พระองค์นั้นเป็นปฐม เพราะฉะนั้น การที่ ท่านทุกรูปได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท แล้วมีศรัทธาศึกษาอบรมตาม หลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม จึงนับว่าท่านได้ร่วมฉลองพระกรุณาธิคุณ และถวายมหาสมณสดุดีเป็นพิเศษกรณีนี้ ด้วยความกตัญญูทเวทิต่อพระองค์ ผู้ทรงเป็นต้นแห่งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้ด้วยอีกโสดหนึ่ง

พระธรรมวินัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นรัตนอัน ประณีตเลอค่าสูงสุด มีอาภรณ์ใดเทียบเทียมได้ ไม่ว่าท่านจะดำรงตนอยู่ใน สมณเพศสืบไปตราบเท่าชีวิต หรือเท่าที่ตั้งใจจะดำรงอยู่เพียงช่วงเวลาระยะหนึ่ง หากท่านได้รู้จักซาบซึ้งถึงพระธรรมคุณ ได้ตระหนักเห็นคุณค่าอันประเสริฐสุด ของรัตนดวงนี้ และสามารถพัฒนาวิธีอัญเชิญไปเกิดไว้เป็นยอดมณีแห่งชีวิต ตราติดประจำดวงใจได้แล้วไม่ว่าท่านจะอยู่ในสถานภาพใด ท่านย่อมจะได้รับ ประโยชน์สูงสุดจากการศึกษาและการสอบธรรมครั้งนี้โดยทั่วถึงกัน บรรดาทุกข์ โทษภัยพิบัติหรืออุปสรรคทั้งปวงอันไม่พึงประสงค์ ย่อมอาจถูกปลดปล่อยให้ดับสูญ หรือบรรเทาเบาบางลงไปได้ ก็ด้วยแก้ววิเศษสารพัดนี้กอันมีนามว่าพระธรรม รัตนนี้เอง จึงขออาราธนาและเชิญชวนให้ทุกท่านผู้รู้ธรรม ได้ตั้งใจเรียนรู้ ภูมิธรรมชั้นสูงยิ่งๆ ขึ้นไป ต่อเมื่อแม้ท่านจะสำเร็จหลักสูตรชั้นเอกไปแล้ว ก็ขอ อย่าได้หยุดยั้งในการชวนชวนเล่าเรียนพระธรรมวินัย หมั่นอบรมเจริญไตรสิกขา

ตามหน้าที่ของบรรพชิตไว้เสมอ และขอจงช่วยกันเผยแผ่พระพุทธธรรม ที่ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนมาอย่างถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิแล้ว ไปฉายแววประดับใจเพื่อนสหธรรมิก และพุทธศาสนิกชน ผู้ยังไม่มีโอกาสได้รู้ธรรมที่ถูกต้อง ให้ได้เห็นครรลองทางสว่างตามอย่างท่านต่อไป

ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลสมบัติที่ท่านทั้งหลายได้สั่งสมมาด้วยดี โปรดอำนวยความสุขสวัสดิ์ และความเจริญอกงามในพระสังฆธรรมของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ทวียิ่งขึ้นสืบไป เทอญ.

(สมเด็จพระมหาธีรวงศ์)

แม่กองธรรมสนามหลวง

วิธีตรวจในสนามหลวง

ขอประกาศแก่กรรมการทั้งหลายทราบทั่วกัน

การตรวจประโยคธรรม และธรรมศึกษาของสนามหลวง ความประสงค์ เพื่อทราบความรู้ของนักเรียนตามความเป็นจริง เป็นทางให้ผู้ศึกษาเจริญในวิทยาการ และเจริญสมบัติสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

ปัญหาที่ออกสอบ สนามหลวงแผนกธรรมได้รวบรวมขึ้นจากข้อสอบของพระกรรมการหลายรูป มีกรรมการตรวจพิเศษคัดเลือกอีกชั้นหนึ่ง ถ้ามความจำบ้างความเข้าใจบ้าง ความคิดบ้าง การตรวจต้องถือแนวนี้เป็นเกณฑ์ตรวจคำถามที่ถามความจำต้องตอบให้ตรงตามแบบและอาจเหมือนกันได้หมดทุกคนที่ถามความเข้าใจในทางที่ถูกมีได้อย่างเดียว แต่โวหารอาจต่างกัน ที่ถามความคิดเหตุผลย่อมมีได้คนละอย่างตามความคิดของแต่ละคน นี่เป็นประมาณในการตอบ คำเฉลยนั้น เป็นเพียงแนวทางให้กรรมการได้ถือเป็นเกณฑ์ในการตรวจ ได้สะดวกเป็นเพียงมติหนึ่ง ที่อาศัยหลักเป็นสำคัญ จะเกณฑ์ให้นักเรียนตอบตรงกันทุกข้อคงเป็นไปไม่ได้ เว้นไว้แต่ใจความสำคัญเท่านั้น ส่วนข้อสอบ ของธรรมศึกษาทุกชั้นเว้นเรียงความแก่กระทุ้ธรรม ปัญหาที่ออกสอบเป็นแบบปรนัย คือเลือกคำตอบที่ออกมาแล้วในแต่ละข้อ แต่ต้องเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในแต่ละข้อ ซึ่งมีที่ถูกที่สุดเพียงข้อละคำตอบเดี๋ยวนักเรียนจะต้องเลือกตอบข้อที่ถูกเท่านั้น เลือกตอบผิดเป็นไม่ได้คะแนน เป็นการถามทั้งความรู้ ความเข้าใจ ความจำ และความคิดไปในตัวด้วย

การตรวจก็เพื่อจะรู้ว่านักเรียนมีความรู้หลักธรรมวินัย ควรแก่การดำรง พระศาสนาหรือไม่ควรได้เป็นได้ ควรตกเป็นตก อย่างนี้เป็นทางเจริญวิทยาการ ของผู้ศึกษาต่อไป

ผู้ตรวจพึงตั้งใจอยู่ในมัชฌัตตบุเบกขาวางตนเป็นกลาง ถือความจริง เป็นหลักถูกว่าตามถูก ผิดว่าตามผิด ไม่ควรถืออคติอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม มุ่งทำกิจพระศาสนาสงเคราะห์กุลบุตรให้ได้ความเสมอภาคทั่วหน้ากัน

ท่านทั้งหลายได้รับอาราธนามาให้เป็นกรรมการนั้น คือเป็นผู้ที่ สนามหลวงเห็นแล้วว่าทรงคุณธรรม ควรแก่ฐานะสมควรจะยกย่องให้เป็น ผู้ตรวจความรู้ของนักเรียนได้ ขอท่านจงเคารพต่อความเป็นธรรม เพื่อความ เสมอภาคแก่นักเรียนทั้งหลาย ถ้าคณะกรรมการกองใดหรือผู้ใดมีมติไม่ลงกัน หรือขัดข้องอย่างใด หากตกลงกันไม่ได้ ให้หารือประธานในที่นั้นให้ท่านชี้ขาด และพึงปฏิบัติตามโดยธรรม

อนึ่งนักเรียนบางคนบางสำนักอยากได้จนเกินพอดี ถึงกับทำผิด ระเบียบของสนามหลวง ลืมคิดถึงตนว่าเรียนธรรมสอบธรรมเป็นนักธรรม ขอให้กรรมการทั้งหลายช่วยสอดส่องตรวจตรากำกับไปด้วย ลักษณะของ ใบตอบที่ส่อทุจริตดังนี้

๑. ฉบับเดียวกัน ลายมือไม่เหมือนกัน หรือวันต้นอย่างหนึ่ง วันหลัง อย่างหนึ่ง ซึ่งส่อว่าเป็นคนละคน เหล่านี้แปลว่าคนอื่นทำให้

๒. คำตอบที่ต้องเรียงคำพูดมากๆ เหมือนกับฉบับอื่นอันส่อว่า ไม่ใช่ความจำ ความรู้อันเป็นสำนวนของตนนี้ แปลว่าดูคำตอบของคนอื่น หรือให้คนอื่นดูคำตอบ

๓. ตอบโดยทำนองอย่างเขียนคำบอกเหมือนกันจริงๆ เช่น ผิดเหมือนกัน ถูกเหมือนกัน แก่เหมือนกัน ชืดฆ่าเหมือนกัน ตกข้อความ เหมือนกัน นี้แสดงว่า มีผู้บอกให้ตอบ

๔. ถ้าเห็นว่าทุจริตอย่างใดอย่างหนึ่งจงลงเลข ๐ นำเสนอประธาน กรรมการเก็บรวบรวมไว้กับใบตอบคนเดียวกัน เพื่อเป็นหลักฐาน

วิธีตรวจประโยคกรรมสนามหลวง

๑. วิธีตรวจนี้เป็นวิธีตรวจให้คะแนน คะแนนเต็มแต่ละข้อมี ๑๐ คะแนน
๒. การจะตรวจให้คะแนนเต็มหรือไม่ ให้กรรมการพิจารณาเห็นตามสมควร ถ้าไม่ถูกเลยให้ลงเลข ๐
๓. ข้อใหญ่ที่มีข้อย่อยให้ลงคะแนนที่ข้อย่อยแต่ละข้อ แล้วรวมคะแนนไว้ ที่เลขหัวข้อใหญ่นั้นๆ เมื่อตรวจข้อย่อยครบในแต่ละข้อย่อยใหญ่ให้รวมคะแนนไว้คราวหนึ่ง แล้วเขียนเลขจำนวนคะแนนที่ได้เฉพาะข้อนั้นๆ ไว้ที่เลขหัวข้อ ของข้อนั้นๆ
๔. เมื่อตรวจครบทั้ง ๑๐ ข้อแล้ว ให้รวมคะแนนทั้งหมด (๑๐ ข้อ) แล้วเขียนไว้ที่มุมขวาด้านบนทุกฉบับ
๕. ตรวจเสร็จแล้วให้ลงชื่อกำกับไว้ที่มุมซ้ายมือด้านบนทุกฉบับ และฉบับแรกของแต่ละปีกให้ลงชื่อโดยเขียนตัวบรรจงทุกปีก
๖. เฉพาะใบตอบของธรรมศึกษาทุกชั้น เว้นกระทู้ ข้อสอบแต่ละวิชา มี ๕๐ ข้อๆ ละ ๒ คะแนน ให้ตรวจไปตามใบเฉลยฉบับที่เฉลยไว้ให้ตรวจแต่ละฉบับแล้วให้นำข้อรวมคะแนนและปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๕
๗. ในกรณีที่นักเรียนธรรมศึกษาจากบาทลงในช่องคำตอบในข้อเดียวกันหลายคำตอบ ถือว่าข้อนั้นๆ เป็นผิดไม่ได้คะแนน หากมีรอยชูดลบขีดฆ่าไว้ แต่พอเป็นหลักฐานให้ทราบว่านักเรียนตกลงใจตอบคำตอบในข้อไหนได้ก็ให้ตรวจไปตามนั้น
๘. การตรวจให้ใช้กรรมการ ๒ รูปเมื่อกรรมการรูปที่ ๑ ตรวจเสร็จแล้ว ให้กรรมการรูปที่ ๒ ตรวจซ้ำ ถ้าเห็นไม่ร่วมกันให้ตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเห็นร่วมกันก็ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแล้ว ให้ลงนามกำกับไว้ทุกฉบับโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับกรรมการรูปที่ ๑

การให้คะแนน

๑. การให้คะแนนนักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.๑ สำหรับประโยคนักธรรมทุกชั้นให้ถือ ๔๐๐ คะแนน เป็นเกณฑ์ วิชาทุกวิชาให้คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เมื่อรวมคะแนนของทั้ง ๔ วิชาแล้วต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๒๘๐ คะแนน ถือว่าสอบได้ต่ำกว่า ๒๘๐ คะแนน ถือว่าสอบตก

๑.๒ สำหรับธรรมศึกษาทุกชั้นให้ถือ ๔๐๐ คะแนน เป็นเกณฑ์ วิชาทุกวิชาให้คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เมื่อรวมคะแนนของทั้ง ๔ วิชาแล้วต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ คะแนน ถือว่าสอบได้ต่ำกว่า ๒๐๐ คะแนน ถือว่าสอบตก

๑.๓ นักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้น เมื่อตรวจดูคะแนนของแต่ละวิชาที่ได้แล้วหากมีวิชาใดวิชาหนึ่งได้คะแนนต่ำกว่า ๒๕ คะแนน แม้จะรวมครบทุกวิชาแล้วได้เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดก็ตาม ถือว่าการสอบครั้งนี้เป็นการสอบตกด้วย

๒. ผู้สอบนักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้น ต้องสอบทั้ง ๔ วิชา ถ้าขาดสอบวิชาใดวิชาหนึ่ง สนามหลวงแผนกธรรมไม่รับพิจารณา ให้อยู่ในเกณฑ์สอบตก

๓. การตอบสับข้อให้หักคะแนนเสีย ๒ คะแนน เช่นเต็มคือแทนที่จะได้ ๑๐ คะแนนเต็ม ก็ให้เพียง ๘ คะแนนเท่านั้น หากตอบไม่หมดข้อคงให้คะแนนไม่เต็มข้อเท่ากับการตอบ ถ้าผู้ตรวจเห็นว่าฉบับใดผิดมาก ไม่ได้แม้แต่คะแนนเดียว ก็ให้ลง ๐ ไว้ด้วย

๔. วิชาที่ตอบต้องได้คะแนนทุกวิชาจึงจะยอมรับรวมคะแนนให้ หากเกิดวิชาใดวิชาหนึ่งไม่ได้คะแนนแม้แต่คะแนนเดียว หรือได้ต่ำกว่า ๒๕

คะแนน ก็ห้ามรวมคะแนนปรับเป็นตก แม้รวมทุกวิชาแล้วจะได้คะแนนสูงถึงเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ก็ตาม

**แนวตรวจกระทู้ธรรม
สำหรับกรรมการพิจารณาให้คะแนน**

๑. แต่งได้ตามกำหนด
๒. อ้างกระทู้ได้ตามกฎ
๓. เชื่อมกระทู้ได้ดี
๔. อธิบายความสมกับกระทู้ที่ได้ตั้งไว้
๕. ใช้สำนวนสุภาพเรียบร้อย
๖. ใช้ตัวสะกดการันต์ถูกเป็นส่วนมาก
๗. สะอาดไม่เปรอะเปื้อน

ขอให้กรรมการสนามหลวงแผนกธรรมได้ปฏิบัติให้ชอบด้วยระเบียบเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอบทุกประการ

วิธีตรวจนี้ให้ใช้เฉพาะในการสอบธรรมสนามหลวง

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ
นักธรรมชั้นตรี - โท - เอก
ของสนามหลวงแผนกธรรม
พ.ศ. ๒๕๖๔

ปัญหาวิชาเรียงความกระทู้ธรรม นักธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันศุกร์ ที่ ๑๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ธมมจารี สุขี เสติ.

ผู้ประพฤติธรรม ย่อมอยู่เป็นสุข.

พ. ๖. ๒๕/๓๗, ๓๘. พ. ๖. ๒๕/๓๖๖.

แต่ขออธิบายให้สมเหตุสมผล อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบด้วย
๑ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้อง
เรียงเชื่อมความ ให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ขั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด)
ขึ้นไป

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันเสาร์ ที่ ๑๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

๑. ในโลกนี้ มีบุคคลประเภทใดบ้างที่พระพุทธศาสนาสอนว่า
หาได้ยาก ?

ตอบ มี ๒ ประเภท คือ

๑. บุพพการี บุคคลผู้ทำอุปกัระก่อน
๒. กตัญญูกตเวที บุคคลผู้รู้อุปกัระที่ท่านทำแล้ว และ
ทำตอบแทนท่าน ฯ

๒. ธรรมคัมภรองโลกมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ อย่าง ฯ

คือ ๑. หิริ ความละอายต่อบาป

๒. โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป ฯ

๓. รัตนะ ๓ อย่าง คืออะไรบ้าง ? รัตนะที่ ๒ มีคุณอย่างไร ?

ตอบ คือพุทธรัตนนะ ธรรมรัตนนะ สังฆรัตนนะ ฯ

ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ฯ

๔. ทุจริต คืออะไร ? พุทไถ่ร้ายผู้อื่น จัดเข้าในทุจริตข้อไหน ?

ตอบ ทุจริต คือประพฤตชั่ว ประพฤติเสียหาย ฯ
จัดเข้าในวจีทุจริต ฯ

๕. เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ไม่คิดริษยา พลอยยินดีกับเขาด้วย
ชื่อว่าปฏิบัติตาม พรหมวิหารธรรมข้อใด ?

ตอบ มุทิตา ฯ

๖. อริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
จัดเป็น อริยสัจข้อไหน ?

ตอบ มี ๑. ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
๒. สมุทัย คือ เหตุให้ทุกข์เกิด
๓. นิโรธ คือ ความดับทุกข์
๔. มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ฯ
จัดเป็นข้อที่ ๑ คือ ทุกข์ ฯ

๗. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือเจรจายังไง ?

ตอบ คือเว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดคำหยาบ และเว้น
จากพูดเพ้อเจ้อ ฯ

คิหิปฏิบัติ

๘. การคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างไร ?

ตอบ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างนี้ คือ มักจะถูกคนชั่วชักจูงไป
ในทางที่ชั่ว เช่นคนไม่เคย เป็นนักเลงหญิง ไม่ติดสุรา ไม่เล่นการพนัน
ไม่เป็นอันธพาล ก็ยอมถูกชักจูงไปจนกลายเป็นนักเลงหญิงได้
เป็นต้น ฯ

๙. อบายมุข คืออะไร ? ตีมน้ำเรามีโทษอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ เหตุเครื่องฉิบหาย ฯ

มีโทษ ๖ อย่าง คือ

๑. เสียทรัพย์

๒. ก่อการทะเลาะวิวาท

๓. เกิดโรค

๔. ถูกตีเตียน

๕. ไม่รู้จักอาย

๖. ทอนกำลังปัญญา ฯ

๑๐. ความสุขของผู้ครองเรือนตามหลักพระพุทธศาสนาเกิดมาจากเหตุ อะไรบ้าง ?

ตอบ เกิดจากเหตุ ๔ อย่าง คือ

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภคน

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธประวัติ นักธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

๑. การเรียนรู้พุทธประวัติได้ประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ได้ประโยชน์ ๒ ประการ คือ

๑. ในด้านการศึกษา ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธเจ้า เช่นเดียวกับการศึกษาด้านความเป็นมาแห่งชาติของตน ทำให้บุคคลได้ทราบว่า ชาติของตนเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น
๒. ในด้านปฏิบัติ ทำให้บุคคลได้แนวในการดำเนินชีวิตตาม พระพุทธจริยา อันเป็นปฏิปทานำความสุขความเจริญมาให้แก่บุคคลตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ฯ

๒. คนในชมพูทวีปแบ่งออกเป็นกี่วรรณะ ? วรรณะกษัตริย์ มีหน้าที่ทำอะไร ?

ตอบ แบ่งเป็น ๔ วรรณะ ฯ
มีหน้าที่รักษาบ้านเมือง ฯ

๓. พระพุทธเจ้าประสูติที่ไหน ? เมื่อไร ?

ตอบ ที่ลุมพินีวัน ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ ฯ
วันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๘๐ ปี ฯ

๔. พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุเท่าไร ?

- ตอบ ตรัสรู้ เมื่อมีพระชนมายุ ๓๕ ปี
ปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุ ๘๐ ปี ฯ
๕. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ใคร และเกิดผลอย่างไร ?
- ตอบ แก่พระปัญจวัคคีย์ ฯ
เกิดผล คือ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วทูลขอ
บรรพชา ทำให้เกิดสังฆรัตนะ ฯ
๖. เทศนาถ้อยคำแรก ชื่ออะไร ? พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ใคร ?
- ตอบ ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ฯ
แก่พระปัญจวัคคีย์ ฯ
๗. ฆราวาสที่บรรลุพระอรหัตผลคนแรกคือใคร ? เพราะฟังธรรม
อะไร ?
- ตอบ คือ ยสกุลบุตร ฯ
เพราะฟังอนุปุปพิกถา และอริยสัจ ๔ ฯ
๘. พระอัครสาวกทั้ง ๒ องค์สำเร็จเป็นพระโสดาบัน เพราะ
ฟังธรรมจากใคร ?
- ตอบ พระสารีบุตร ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ฯ
พระโมคคัลลานะ ฟังธรรมจากพระสารีบุตร ฯ

ศาสนพิธี

๙. ศาสนพิธี คืออะไร ? ผู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้รับประโยชน์
อย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระศาสนา ฯ
ย่อมได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ฉลาดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยการ
บำเพ็ญกุศล เช่น การทำบุญ และการถวายทาน สามารถจัดพิธีต่าง ๆ
ได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ซื่อว่าเป็นผู้รักษาขนบประเพณี
อันงดงามของพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วย ฯ

๑๐. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คืออะไร ?

ตอบ คือการประกาศตนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักรธรรมชั้นตรี

สอบในสนามหลวง

วันจันทร์ ที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

๑. ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า นิสสัย ๓

- มี ๔ คือ ๑. เที่ยวบิณฑบาต ๒. นุ่งห่มผ้าบังสุกุล
๓. อยู่โคนต้นไม้ ๔. ฉันทยาตองด้วยน้ำมูตรเน่า ๓

๒. พระวินัย คืออะไร ? ผู้รักษาพระวินัยนั้นดีแล้ว ย่อมได้อานิสงส์
อะไร ?

ตอบ คือพระพุทธบัญญัติและอภิสงฆาจารย์ ๓

ได้อานิสงส์ คือไม่ต้องเดือดร้อนใจ ได้รับความแช่มชื่นว่า ได้ประพฤติ
ดีงาม จะเข้าหมู่ภิกษุ ผู้มีศีลก็องอาจไม่สะทกสะท้าน ๓

๓. ผู้ปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญาดีแล้ว จะได้รับประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ย่อมได้รับประโยชน์ คือ

ปฏิบัติศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจา เรียบร้อย

ปฏิบัติสมาธิ ทำให้ใจสงบมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน

ปฏิบัติปัญญา ทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ๓

๔. พูดอย่างไรเรียกว่า อวดอุตริมนุสสรธรรม ?

ตอบ พูดอวดคุณพิเศษอันยิ่งของมนุษย์ เช่น ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค ผล นิพพาน เรียกว่า อวดอุตริมนุสสรธรรม ฯ

๕. คำว่า “ภิกษุประทุษร้ายตระกูล” ในสิกขาบทที่ ๑๓ แห่ง สังฆาทิเสส หมายถึงการทำอะไร ?

ตอบ หมายถึงการที่ภิกษุประจบศฤง์สร์ ยอมตนให้เขาใช้สอยเช่น เดินส่งข้าวให้เขาเป็นต้น หรือโดยให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

๖. ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ อย่าง ฯ

คือ ๑. สังฆาฏิ (ผ้าคลุม)

๒. อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม)

๓. อันตราวาสก (ผ้าถุง) ฯ

๗. พูดอย่างไร ชื่อว่าส่อเสียดภิกษุ ? ภิกษุพูดอย่างนั้นต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ เก็บความข้างนี้ไปบอกข้างโน้น เก็บความข้างโน้นมาบอกข้างนี้ ด้วยประสงค์จะให้เขารักตน หรือให้เขาแตกกัน ชื่อว่าส่อเสียดภิกษุ ฯ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๘. ภิกษุบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่นแก่อนุสัมบัน เป็นอาบัติอะไรหรือไม่ ?

ตอบ ถ้าได้รับสมมติไว้ ไม่เป็นอาบัติ

แต่ถ้าไม่ได้รับสมมติ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ตามสิกขาบทที่ ๙ แห่งมฺสาวาทวรรค ฯ

๙. เสขิยวัตร คืออะไร ? ฝึกปฏิบัติตาม ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ คือธรรมเนียมที่ภิกษุต้องศึกษา ฯ
ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๑๐. การนุ่งเป็นปริมณฑล คือการนุ่งอย่างไร ?

ตอบ คือนุ่งเบื้องบนปิดสะดือ แต่ไม่ถึงกระโจมอก เบื้องล่าง ปิดหัวเข่า
ทั้ง ๒ ลงมา เพียงครึ่งแข้ง ไม่ถึงกรอมข้อเท้า ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักระรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

อตตานฤเจ ตถา กยิรา ยถญ มนุสาสติ
สุทนต์ วัต ทเมถ อตตา หิ กิร ทุททโม.

ถ้าสอนผู้อื่นฉันใด พึงทำตนฉันนั้น ผู้ฝึกตนดีแล้ว ควรฝึกผู้อื่น
ได้ยิวว่าตนแลฝึกยาก.

(พุทธ)

ขุ. ธ. ๒๕/๓๖.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๒ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้า (เว้นบรรทัด)
ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักระรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ตจปัญจกัมมัฏฐาน มีอะไรบ้าง ? เป็นอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐาน หรือของวิปัสสนากัมมัฏฐาน ?
- ตอบ มี เกสา ผม โลมา ขน นขา เล็บ ทนตา ฟัน และตจ หน้ง ๗ เป็นอารมณ์ได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ๗
๒. ปฏิสันถาร มีอะไรบ้าง ? มีประโยชน์แก่ผู้ทำอย่างไรบ้าง ?
- ตอบ มี ๑. อามิสปฏิสันถาร ต้อนรับด้วยสิ่งของ
๒. จัมมปฏิสันถาร ต้อนรับโดยธรรม ๗
มีประโยชน์อย่างนี้ คือ
๑. เป็นอุบายสร้างควมสามัคคีและยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน
๒. เป็นการรักษามิตรจิตระหว่งกันและกันให้มั่นคงยิ่งขึ้น ๗
๓. ความคิดที่เป็นฝ่ายอกุศล มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?
- ตอบ มี ๓ อย่าง ๗
คือ ๑. กามวิตก ความตริในทางกาม
๒. พยาบาทวิตก ความตริในทางพยาบาท
๓. วิหิงสาวิตก ความตริในทางเบียดเบียน ๗

๔. บุคคลผู้ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ทำด้วยความเมตตา กรุณาเป็นต้น
จัดเข้าในอริปไตยยะข้อไหน ?

ตอบ จัดเข้าในธัมมาธิปไตยยะ ฯ

๕. อุปาทาน คืออะไร ? การถือเราถือเขาด้วยอำนาจมานะ
จนเป็นเหตุถือพวก จัดเป็น อุปาทานอะไร ในอุปาทาน ๔ ?

ตอบ คือการถือมั่นข้างเลว ได้แก่ถือรั้น ฯ
จัดเป็นอัตตวาทุปาทาน ฯ

๖. สัจจคืออะไร ? สติสังวร สำรวมด้วยสตินั้น มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ คือ การสำรวมระวังปิดกั้นอกุศล ฯ
มีอธิบายว่า สำรวมอินทรีย์มีจักขุเป็นต้น ระวังรักษามิให้
อกุศล ธรรมเข้าครอบงำ เมื่อเห็นรูปเป็นต้น ทั้งมีสติไม่พิน
เพื่อนลิมหลงระลึกได้ก่อนแต่ทำ พุด คิด มิให้ผิดทางกาย
วาจา ใจ ไม่ประมาทหลงทำกรรมชั่ว ฯ

๗. จริต คืออะไร ? คนมีปกติเชื่อง่ายเป็นจิริตอะไร ?

ตอบ คือ พื้นเพอัธยาศัยของบุคคลที่แสดงออกมาตามปกติเป็นประจำ ฯ
เป็นสัทธาจิริต ฯ

๘. กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัยและได้ชื่อว่าสังโยชน์ มีอธิบาย อย่างไร ?

ตอบ กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัย เพราะเป็นกิเลสอย่างละเอียด นอนเนื่อง
อยู่ในสันดานของสัตว์ มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่ว จึงปรากฏขึ้น
กิเลสที่ได้ชื่อว่าสังโยชน์ เพราะเป็นกิเลสที่ผูกใจสัตว์ไว้กับภพไม่ให้
หลุดพ้นไปได้ ฯ

๙. พระพุทธคุณบทว่า อรหํ เป็นพระอรหันต์ มีความหมาย
อย่างไรบ้าง ? เลือกตอบมา ๒ อย่าง

ตอบ มีความหมายได้ ๔ อย่าง คือ

๑. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไกลจากกิเลสและ
บาป ธรรม กล่าวคือเป็นผู้บริสุทธิ์
๒. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้หักกำลังสารจักร คือ
อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม ได้
๓. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา
หรือเป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือ
๔. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไม่มีความลับ คือมิได้
ทำความเสียหายอันใดที่จะฟังซ่อนเร้น ฯ

๑๐. บารมี คืออะไร ? อธิษฐานบารมี คือการทำอะไร ?

ตอบ คือปฏิบัติอันยิ่งยวด หรือคุณธรรมที่ประพุดอย่างยิ่งยวด ได้แก่
ความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ฯ
คือความตั้งใจมั่นตัดสั่นใจเด็ดเดี่ยว วางจุดหมายแห่งการกระทำ
ของตนไว้แน่นอนและดำเนินตามนั้นอย่างแน่วแน่ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาอนุพุทธประวัติ นักรธรรมชั้นโท

สอบในสนามหลวง

วันอังคาร ที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. อนุพุทธบุคคล คือใคร ? มีความสำคัญอย่างไร ?

ตอบ คือ สาวกผู้รู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ

อนุพุทธบุคคลเป็นสังฆรัตนะในรัตนะ ๓ เป็นพยานยืนยัน

ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และเป็นกำลังใหญ่ของพระพุทธเจ้า

ในอันช่วยประกาศพระธรรมประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้น

เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก ฯ

๒. เอหิภิกขุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะและพระยส
ต่างกันอย่างไร ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ ต่างกัน คือ

ที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะมีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ

ส่วนที่ประทานแก่พระยสไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ฯ

เพราะพระโกณฑัญญะยังไม่ถึงที่สุดทุกข์ ส่วนพระยสได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

๓. “ที่นี้วุ่นวายหนอ ที่นี้ขัดข้องหนอ” เป็นคำอุทานของใคร ?
เพราะเหตุใดจึงอุทานอย่างนั้น ?

ตอบ ของยสกุลบุตร ฯ

เพราะเห็นหมู่ชนบริวารนอนหลับมีอาการพิกลต่าง ๆ ดุจซากศพ
ที่ทิ้งอยู่ในป่าช้า เกิดความสลัดใจ คิดเบื่อหน่าย ฯ

๔. พระสาวกผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมาก คือใคร ?
เพราะท่านมีคุณธรรมอะไร ?

ตอบ คือ พระอรุเวลกัสสปะ ฯ

เพราะท่านรู้จักสงเคราะห์บริวารด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง
จึงเป็นที่รักใคร่นับถือ สามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจบริวารไว้ได้ ฯ

๕. พระอัสสชิแสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่า
อย่างไร ?

ตอบ มีใจความย่อว่า "ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุ
แห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาทรงสอนอย่างนี้" ฯ

๖. พระมหากัสสปะโดยปกติถือธุดงค์ได้อย่างไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ถือธุดงค์ ๓ อย่าง ฯ

คือ ๑. นุ่งห่มผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร

๒. เทียบวิณฑบาตเป็นวัตร

๓. อยู่ป่าเป็นวัตร ฯ

๗. พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมอุปมาด้วยพิน ๓ สาย แก่ใคร ?
ด้วยทรงมีพระประสงค์ใด ?

ตอบ แก่พระโสณโกฬวิริยะ ฯ

ด้วยมีพระประสงค์จะให้ท่านทำความเพียรพอประมาณ เพราะท่าน
ทำความเพียรอย่างยิ่ง เป็นเหตุให้เกิดทุกขเวทนา ทำให้ไม่บรรลุนิพพาน ฯ

๘. พระเถระและพระเถรีผู้มีชื่อต่อไปนี้ ได้รับเอตทัคคะ
ในทางไหน ?

ก. พระมหากัจจายนะเถระ	ข. พระโมฆราชเถระ
ค. พระราหุลเถระ	ง. พระปฎาจาราเถรี
จ. พระอุบลวรรณาเถรี	

ตอบ ก. พระมหากัจจายนะเถระ เป็นเอตทัคคะในทางอธิบายคำย่อให้พิสดาร
ข. พระโมฆราชเถระ เป็นเอตทัคคะในทางทรงจีวรเศร้าหมอง
ค. พระราหุลเถระ เป็นเอตทัคคะในทางผู้ใฝ่ใจศึกษาพระธรรมวินัย
ง. พระปฎาจาราเถรี เป็นเอตทัคคะในทางทรงวินัย
จ. พระอุบลวรรณาเถรี เป็นเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์ ฯ

ศาสนพิธี

๙. จงเขียนอุโบสถศีลข้อที่ ๓ มาดู ฯ

ตอบ อพรหมจริยา เวรมณีสิกขาปทํ สมာทิยามิ ฯ

๑๐. ธรรมเนียมของสงฆ์ที่พึงปฏิบัติชอบต่อกันเพื่อความ สามัคคี
เรียกว่าอะไร ? หมายถึงอะไร ?

ตอบ เรียกว่า สามีจิกรรม ฯ

หมายถึง การขอขมาโทษ และการให้อภัยกัน ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักรธรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันพุธ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ภิคุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิสมำจรให้ตั้งมำ จะต้องปฏิบัติอย่างไร ?
- ตอบ ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือไม่ถือเคร่งครัดอย่างม่งาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบำกเพราะเหตุธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ อันขัดต่อกำลเทศะ และไม่สะเพรำมั่งงำย ละเลยต่อธรรมเนียมของภิคุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทรำม ๆ
๒. ในกำยบริหำร มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับหนดและค้ำไว้ว่ำอย่างไร ?
- ตอบ เรื่องหนด มีข้อปฏิบัติไว้ว่ำ อย่ำฟังไว้หนดไว้เครำ คือต้องโกนเสมอ หำมไม่ให้แต่งหนด และหำมไม่ให้ตัดหนดด้วยกรรไกร ส่วนเรื่องค้ำ ไม่ได้วำงหลักปฏิบัติไว้ แต่พระสงฆ์ไทยเนียมโกนพร้อมก้ำมม ๆ
๓. นิสัยระงับ ก้ำ นิสัยมุตตกะ มีอธิบำยว่ำอย่างไร ?
- ตอบ นิสัยระงับ หำยถึงกำรที่ภิคุผู้ถือนิสัยขำดจำกปกครอง เช่น อุปขำมำยมรณภำพ เป็นต้น นิสัยมุตตกะ หำยถึงภิคุผู้ได้พรรษำ ๕ แล้ว และมีคุณสมบัตินำรักษำตนได้เมืออยู่ตำมลำพำงทรงพระอนุญำตให้พ้นจำกนิสัย ๆ

๔. ภิกษุผู้เอาพาครปฏิบัติตนอย่างไร จึงไม่เป็นภาระแก่ผู้พยาบาล ?

ตอบ ควรปฏิบัติตนให้เป็นผู้พยาบาลง่าย คือทำความสบายให้แก่ตน (ไม่ฉันทองแสง) รู้จักประมาณในการบริโภค ฉันทง่าย บอกอาการไข้ตามเป็นจริงแก่ผู้พยาบาล เป็นผู้อดทนต่อทุกขเวทนา ฯ

๕. ภิกษุผู้เป็นอาคันตุกะ ไปสู่อาวาสอื่น พึงประพฤติอย่างไร จึงจะถูกรรณนิยมตามพระวินัย ?

ตอบ พึงประพฤติดังนี้

๑. ทำความเคารพในท่าน

๒. แสดงความเกรงใจเจ้าของถิ่น

๓. แสดงอาการสุภาพ

๔. แสดงอาการสนิทสนมกับเจ้าของถิ่น

๕. ถ้าจะอยู่ที่นั่น ควรประพฤติให้ถูกรรณนิยมของเจ้าของถิ่น

๖. ถูเสนาสนะแล้วอย่าดูตาย เอาใจใส่ชำระปัดกวาดให้หมดจด จัดตั้งเครื่องเสนาสนะให้เป็นระเบียบ ฯ

๖. ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลปสาทโก ผู้ทำตระกูลให้เลื่อมใส” เพราะมีปฏิปทาอย่างไร ?

ตอบ เพราะมีปฏิปทาอย่างนี้ คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของสกุลโดยฐานเป็นคนเลว และอีกอย่างหนึ่งไม่รุกราน ตั้รอนเขา แสดงเมตตาจิตต่อเขา ประพฤติพอดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขาให้เกิดในตน ฯ

๗. ฐานะเป็นเหตุให้ไปค้างแรมที่อื่นด้วยสัตตาคหกรณียะ ที่กล่าวไว้ในบาลีมีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๔ อย่าง คือ

๑. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ รู้เข้าแล้วไปเพื่อพยาบาล
๒. สหธรรมิกกระสันจะสึก รู้เข้าแล้วไปเพื่อระงับ
๓. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้น เช่น วิหารชำรุด ไปเพื่อหาเครื่องทัฬหสัมภาระ มาซ่อมแซม
๔. ทายกต้องการจะทำบุญ ส่งคนมานิมนต์ ไปเพื่อบำรุงศรัทธา แมื่กัจฉีที่อนุโลมตามนี้ ท่านก็อนุญาต ฯ

๘. ปวารณา คืออะไร ? มีพระพุทธานุญาตให้ทำในวันไหน ?

ตอบ คือ การบอกให้โอกาสแก่ภิกษุทั้งหลายผู้ปรารถนาจะตัดเดือนว่ากล่าวตนได้ ฯ

มีพระพุทธานุญาตให้ทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันเต็ม ๓ เดือนแต่วันจำพรรษา ฯ

๙. อุปปลกิริยา คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือการทำงานกริตนกรอยของสมณะ ฯ

มี ๓ อย่าง คือ อนุจาร ได้แก่ความประพฤติไม่ดีไม่งาม ปาปสมาจาร ได้แก่ความประพฤติเลวทราม และอนเนสนา ได้แก่ความหาเลี้ยงชีพไม่สมควร ฯ

๑๐. สมบัติของภิกษุผู้มรณภาพ จะตกเป็นของใคร ? ภิกษุผู้
อุปัฏฐากจะถือเอาด้วยวิสาสะได้หรือไม่ ? จงอธิบาย

ตอบ ตกเป็นของสงฆ์ ฯ

ไม่ได้ เพราะการจะถือเอาด้วยวิสาสะ ต้องถือเอาในเวลาที่ยัง
มีชีวิตอยู่ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นครธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

วิวาท์ ภัยโต ทิสวา   อวิวาทญจ เขมโต
สมคคา สขิลลา โทถ   เอสา พุทธานุศาสนี.

ท่านทั้งหลายจงเห็นความวิวาทโดยความเป็นภัย และความ
ไม่วิวาทโดยความปลอดภัยแล้ว เป็นผู้พร้อมเพรียง มีความประนีประนอม
กันเถิด. นี่เป็นพระพุทธานุศาสนี.

(พุทธ)

พ. จரியา. ๓๓/๕๙๕.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ่างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. อุทเทศว่า "สุทั้งหลายจงมาดูโลกนี้" โลกในที่นี้ หมายถึง
อะไร ? คนมีลักษณะอย่างไรชื่อว่าติดอยู่ในโลก ?
- ตอบ หมายถึง โลก โดยตรงได้แก่แผ่นดินเป็นที่อาศัย โดยอ้อมได้แก่
หมู่สัตว์ผู้อาศัย ฯ
- คนผู้ไร้วิจารณ์ญาณไม่หยิ่งเห็นโดยถ่องแท้ เพลิดเพลिनในสิ่ง
อันให้โทษ หลงระเริงจนเกินพอดีในสิ่งอันอาจให้โทษ ติดในสิ่ง
อันเป็นอุปการะ จนถอนตนไม่ออก ได้รับสุขบ้างทุกข์บ้าง แม้สุข
ก็เป็นเพียงสามิสสุข สุขอันมีเหยื่อล่อใจเป็นเหตุให้ติด ดุจเหยื่อ
อันเบ็ดเกี่ยวไว้ฉะนั้น ฯ
๒. ทุกข์ และ ทุกขลักษณะ เป็นอย่างเดียวกันหรือต่างกัน ?
จงอธิบาย
- ตอบ ต่างกันคือ
ทุกข์ ได้แก่ปัญจขันธ์
ทุกขลักษณะ ได้แก่ปัญจขันธ์ที่ถูกเบียดเบียนถูกบีบคั้นจากเหตุ
ปัจจัยอันเป็นข้าศึก เช่น ความเย็น ความร้อน เป็นต้น ฯ

๓. บุคคลจะพึงกำหนดรู้สังขารทั้งหลายโดยความเป็นอนัตตา ด้วยอาการอย่างไรบ้าง ? ตอบมา ๒ ข้อ

ตอบ ด้วยอาการอย่างนี้ คือ

๑. ด้วยไม่อยู่ในอำนาจ หรือด้วยฝืนความปรารถนา
๒. ด้วยแย้งต่ออัตตา
๓. ด้วยความเป็นสภาพหาเจ้าของมิได้
๔. ด้วยความเป็นสภาพสูญ คือว่าง หรือหายไป
๕. ด้วยความเป็นสภาวะธรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ฯ

๔. คำว่า วัฏฏูปัจเจโท ธรรมอันเข้าไปตัดซึ่งวัฏฏะ วัฏฏะนั้น หมายถึงอะไร ? และตัดขาดได้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ความเวียนเกิดด้วยอำนาจ กิเลส กรรม วิบาก ฯ
ตัดขาดได้โดยการละกิเลสอันเป็นเบื้องต้นเสีย ฯ

๕. โลกามิสคืออะไร ? ที่ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือกามคุณ ๕ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าชอบใจ ฯ
เพราะเป็นเครื่องล่อใจให้ติดอยู่ในโลกดุจเหยื่ออันเบ็ดเกี่ยวไว้ ฉะนั้น ฯ

๖. คติ คืออะไร ? สัตว์โลกตายแล้วมีคติเป็นอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ ภูมิหรือภพเป็นที่ไปหลังจากตายแล้ว ฯ
มีคติเป็น ๒ คือ

๑. ทุกคติ ภูมิเป็นที่ไปข้างชั่ว ซึ่งเกิดจากการประพฤตินุจริตทางกายวาจาใจ
๒. สุขคติ ภูมิเป็นที่ไปข้างดี ซึ่งเกิดจากการประพฤตินุจริตทางกายวาจาใจ ฯ

๗. สมณะ กับ วิปัสสนา ให้ผลต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ให้ผลต่างกัันดังนี้ สมณะ ให้ผลอย่างต่ำ ทำให้ระงับนิรวรณได้
อย่างสูง ทำให้เข้าถึงฌานต่าง ๆ ได้ ส่วนวิปัสสนา ให้ผลอย่างต่ำ
ทำให้ได้ปัญญาเห็นสัจธรรมอย่างสูงทำให้ได้บรรลุอุริยผล
พ้นจากสังสารทุกข์ ฯ

๘. คนสัทธาจริตมีนิสัยอย่างไร ? คนประเภทนี้ควรเจริญ
กัมมัฏฐานบทใด ?

ตอบ มีนิสัยเชื่อง่าย ๆ ในถ้อยคำวาจาที่กล่าวดีและชั่ว ที่เป็นบุญ
และเป็นบาป เป็นต้น ฯ

ควรเจริญอุสุสติกัมมัฏฐาน ๖ ประการ คือ พุทธานุสสติ
ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ สีลानุสสติ จาคานุสสติ และเทวตานุสสติ ฯ

๙. จงแสดงวิธีเจริญมูทิตา พร้อมทั้งอานิสงส์แห่งการเจริญ
พอเป็นตัวอย่าง ?

ตอบ วิธีเจริญมูทิตานั้นดังนี้ เมื่อได้เห็นหรือได้ยินมนุษย์หรือสัตว์
เป็นอยู่สุขสบาย เจริญรุ่งเรืองด้วยสุขสมบัติ พึงทำจิตใจให้ชื่นชม
ยินดีแล้ว แผ่มูทิตาจิตไปว่า สัตว์ผู้นี้หนอบริบูรณ์ยิ่งนัก มีสุขสมบัติมาก
จงเจริญยั้งยืนด้วยสุขสมบัติยิ่งๆ เถิด เมื่อเจริญอยู่เนือง ๆ ย่อมได้รับ
ผลดีคือจะละความริษยาในสมบัติของผู้อื่นได้ ฯ

๑๐. ผู้เจริญมหาสติปัฏฐาน ต้องประกอบด้วยธรรมใดบ้าง
จึงจะกำจัดอกิขมาและโทมนัสออกได้ ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยธรรม ๓ คือ

๑. อาตปปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน
๒. สัมปชาโน รู้ทั่วพร้อม
๓. สติมา มีสติ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธธานุพุทธประวัติ นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอังคาร ที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ศากยวงศ์สืบเชื้อสายมาจากใคร ? ที่ได้นามว่าศากยะ
เพราะเหตุไร ?
- ตอบ สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าโอกกากราช ฯ
เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ
๑. เพราะได้ชื่อตามชนบทที่ตั้งเมือง
  ๒. เพราะมีความกล้าหาญ สามารถตั้งเมืองได้เอง ฯ
๒. ดวงตาเห็นธรรมปราศจากรูฐิ เกิดขึ้นแก่โณทัญญะความว่า
อย่างไร ? ในขณะนั้น ท่านเป็นพระอริยบุคคลชั้นไหน ?
- ตอบ ความว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมด
มีความดับไปเป็นธรรมดา ฯ
เป็นพระอริยบุคคลชั้นพระโสดาบัน ฯ

๓. พระพุทธองค์ทรงอธิษฐานจาตุรงคมหาปธาน มีใจความ
ว่าอย่างไร ? และได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ มีใจความว่า หากยังไม่บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้วจักไม่ลุกขึ้น
แม้เนื้อ และเลือดจะแห้งเหือดไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูก
ก็ตามที ฯ

ได้รับผลคือ บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระหฤทัย ฯ

๔. พระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่ไหนเป็นแห่งแรก ?
ทรงเห็นประโยชน์อะไรจึงทรงประดิษฐาน ณ ที่นั้น ?

ตอบ ที่ กรุงราชคฤห์ ฯ

เพราะทรงเห็นว่า เมืองนี้เป็นเมืองที่บริบูรณ์มั่งคั่ง และมีศาสดา
เจ้าลัทธิมาก ถ้าได้โปรดคนเหล่านี้ให้เกิดความเลื่อมใสได้แล้ว
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะศาสดา
เจ้าลัทธิต่าง ๆ นั้น ล้วนมีศิษยานุศิษย์มาก ผู้คนนับถือมาก
ด้วยเหตุนี้ จึงทรงเลือกเมืองนี้เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธศาสนา
เป็นแห่งแรก ฯ

๕. พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญพระสาวกองค์ใดว่า “ไม่ทำศรัทธา
และโภคทรัพย์ของตระกูลให้เสีย” ? และทรงอุปมาเปรียบเทียบ
ว่าอย่างไร ?

ตอบ ทรงสรรเสริญพระโมคคัลลานะ ฯ

ว่า “ประหนึ่งแมลงผึ้งอันเที่ยวไปในสวนดอกไม้ ไม่ทำสีและกลิ่น
ของดอกไม้ให้ขี้ ถือเอาแต่รสบินไป ฉะนั้น” ฯ

๖. พระมหากัสสปเถระประพตฺติรุตงควัตรเพราะเห็นอำนาจ
ประโยชน์ อย่างไร ?

ตอบ เพราะเห็นอำนาจประโยชน์ ๒ อย่างคือ

๑. การอยู่เป็นสุขในปัจจุบันของตน
๒. เพื่อเป็นทิฏฐฐานุคติแห่งชนรุ่นหลัง ๆ

๗. พระพุทธเจ้าตรัสสอนพระราธะว่า "สิ่งใดเป็นมาร ท่านจงละความ
กำหนดพอใจในสิ่งนั้นเสีย" มารในที่นี้หมายถึงอะไร ?

ตอบ หมายถึง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯ

๘. พระสาวกสาวิกาท่อไปนี้ ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางใด ?

๑. พระสารีบุตรเถระ
๒. พระมหาโมคคัลลานะเถระ
๓. พระอุบาลีเถระ
๔. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี
๕. พระอุบลวรรณาเถรี

ตอบ ๑. พระสารีบุตรเถระ เป็นผู้เลิศในทางมีปัญญา
๒. พระมหาโมคคัลลานะเถระ เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์
๓. พระอุบาลีเถระ เป็นผู้เลิศในทางทรงพระวินัย
๔. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี เป็นผู้เลิศในทางผู้รัตตัญญู
๕. พระอุบลวรรณาเถรี เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์ ฯ

๙. การปลงอายุสังขาร หมายถึงอะไร ? พระพุทธเจ้าทรงกระทำที่ไหน ?

ตอบ หมายถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวันปรินิพพาน นับแต่
วันเพ็ญ เดือน ๓ ไปอีก ๓ เดือน ฯ
ทรงกระทำที่ป่าवालเจตีย์ เมืองไพศาลี ฯ

๑๐. ญปนารหบุคคล ได้แกบุคคลเช่นไร ? มีใครบ้าง ?

ตอบ ได้แก บุคคลผู้ควรแก่การบรรจุอัฐิตัวไว้ในสถูปเพื่อสักการบูชา ฯ

- มี
๑. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
  ๒. พระปัจเจกพุทธเจ้า
  ๓. พระอรหันตสาวก
  ๔. พระเจ้าจักรพรรดิราช ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักเรียนชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพุธ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ภิกษุผู้ปรารถนาความตั้งอยู่ยั่งยืนของพระธรรมวินัย
ควรปฏิบัติตนอย่างไร ?

ตอบ ควรตั้งอยู่ในสี่สัณฺณูตา ทิฏฐิสามันณฺณูตา และลัชชีธรรม
สำรวมในพระปาติโมกข์ ประกอบด้วยอาจารย์และโคจร
เห็นภัยโทษแม้เพียงเล็กน้อย สำเนียงศึกษาในสิกขาบท
ทั้งหลาย ฯ

๒. ญัตติและอนุสาวนา หมายถึงอะไร ? ญัตติมีใช้ในสังฆกรรม
อะไรบ้าง ?

ตอบ ญัตติ หมายถึง คำเผด็จสงฆ์
อนุสาวนา หมายถึง คำประกาศคำปรึกษาและข้อตกลงของสงฆ์ ฯ
มีใช้ใน ๓ สังฆกรรม คือ

๑. ญัตติกรรม
๒. ญัตติทุติยกรรม
๓. ญัตติจตุตถกรรม ฯ

๓. สีมาคืออะไร ? มีความสำคัญอย่างไร ?

ตอบ คือ เขตประชุมของสงฆ์ทำสังฆกรรม ฯ
มีความสำคัญคือ พระศาสดาทรงพระอนุญาตให้สงฆ์สามัคคี
กันทำสังฆกรรมภายในสีมา ถ้าไม่มีสีมาก็ไม่มีเขตประชุม ฯ

๔. เจ้าอธิการที่สงฆ์สมมติให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำกิจการของสงฆ์
ในพระวินัยมี ๕ แผนก อะไรบ้าง ?

ตอบ มี

๑. เจ้าอธิการแห่งจีวร
๒. เจ้าอธิการแห่งอาหาร
๓. เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ
๔. เจ้าอธิการแห่งอาราม
๕. เจ้าอธิการแห่งคลัง ฯ

๕. ผ้าที่ไม่ทรงอนุญาตให้ใช้เป็นผ้ากฐิน ได้แก่ผ้าเช่นไรบ้าง ?

ตอบ เช่นนี้ คือ

๑. ผ้าที่ไม่ได้เป็นสิทธิ์ เช่นผ้าที่ขอยืมเขามา
๒. ผ้าที่ได้มาโดยอาการอันมิชอบ คือทำนินิตได้มา
พุดเลียบเคียงได้มา และผ้าเป็นนิสัคคีย์
๓. ผ้าที่ได้มาโดยบริสุทธิ์ แต่เก็บค้างคืนไว้ ฯ

๖. การบอกนิสสัย ๔ และอภินิยะ ๔ บอกในเวลาใด ?
และใครเป็นผู้บอก ?

ตอบ ท่านให้บอกในลำดับแห่งอุปสมบทแล้ว ห้ามไม่ให้บอกก่อนหน้า
อุปสมบท ฯ

อุปัชฌายะบอกก็ได้ กรรมวาจาจารย์หรืออนุสาวนาจารย์บอกก็ได้ ฯ

๗. ภิกษุผู้ก่อวิเวทาทิกรรม อย่างไรชื่อว่าปรารธนาดี อย่างไร
ชื่อว่าปรารธนาเลว ?

ตอบ ผู้ก่อวิเวทาทิกรรมเพราะเห็นแก่พระธรรมวินัย ปราศจากโลภะ
โทสะ โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาดี
ผู้ก่อวิเวทาทิกรรมด้วยทิฐิมานะ แม้รู้ว่าผิดก็ขึ้นทำ ประกอบ
ด้วยโลภะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาเลว ฯ

๘. ฐานฐานวิธี แปลว่าอะไร ? ประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

ตอบ แปลว่าระเบียบเป็นเครื่องออกจากอาบัติ ฯ
ประกอบด้วยปริวาส มานัต ปฏิกัสนา และอัพภาน ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่สถานที่
เช่นไร ?

ตอบ ที่วัด ได้แก่ที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
ที่ธรณีสงฆ์ ได้แก่ที่ตั้งที่เป็นสมบัติของวัดนอกจากที่ตั้งวัด
ที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ที่ตั้งที่เป็นทรัพย์สินของพระศาสนา
ซึ่งมิใช่ ของวัดใดวัดหนึ่ง ฯ

๑๐. เจ้าอาวาส ตามกฎหมายมหาชน ฉบับที่ ๒๔
ใครเป็นผู้แต่งตั้ง ?

ตอบ สมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง
เจ้าคณะจังหวัด แต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง